

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ MA‘MURCHILIGIDA JORIY
ETILGAN SOLIQLARNI UNDIRISH MEXANIZMINI
TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI**

Babamuratov Jaxongir Rustamovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya: Ushbu maqolada soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish, soliq solish bazasini belgilashdagi muhim o‘ringa ega ekanligi haqidagi qarashlar tahliliy asoslanib, tegishli tavsiyalar ishlab chiqilgan. Mazkur vazifalarning samarali amalga oshirilishi jismoniy shaxslardan olinadigan soliq solishni tartibga soluvchi mexanizm, usul va vositalarining tizimli xususiyatlarini o‘rganish, jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarning turli jihatlarini batafsil baholash, vujudga kelayotgan munosabatlarni rivojlantirish tendentsiyalarini nazariy va amaliy jihatlar yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: mahalliy soliq, mulkning bozor qiymati, ko‘chmas mulk, kadastr qiymati, shaxsiy kartochka, soliq elementlari, byudjet salohiyati, mahalliy byudjet, mahalliy byudjetlar daromadlari, mahalliy byudjetlar xarajatlari, mahalliy soliqlar, solikli daromadlar.

Аннотация: В данной статье аналитически обосновано мнение о том, что совершенствование механизма сбора налогов имеет важную роль в определении налоговой базы, и разработаны соответствующие рекомендации. Эффективная реализация этих задач предполагает изучение системных особенностей механизмов, методов и инструментов, регулирующих налогообложение физических лиц, детальную оценку различных аспектов налогообложения физических лиц, теоретических и практических аспектов тенденций развития складывающихся отношений.

Ключевые слова: местный налог, рыночная стоимость имущества, недвижимость, кадастровая стоимость, личная карта, налоговые элементы, бюджетный потенциал, местный бюджет, доходы местных бюджетов, расходы местных бюджетов, местные налоги, налогооблагаемый доход.

Abstract: In this article, the opinion that improvement of the tax collection mechanism has an important role in determining the tax base is analytically based, and appropriate recommendations are developed. The effective implementation of these tasks involves studying the systematic features of the mechanisms, methods and tools that regulate the taxation of individuals, detailed assessment of various aspects of taxation of individuals, theoretical and practical aspects of the trends in the development of emerging relations.

Key words: local tax, market value of property, real estate, cadastral value, personal card, tax elements, budget potential, local budget, income of local budgets, expenses of local budgets, local taxes, taxable income.

Kirish: Hozirgi kunda jahon mamlakatlarida byudjet-soliq siyosatini samarali amalga oshirish hamda iqtisodiy subyektlarni soliq dastaklari orqali rag‘batlantirishda jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarning turli shakllari, jumladan, (savdo solig‘i), daromad solig‘i, meros va mulk solig‘i, aksiz solig‘i va boshqalardan keng foydalanib kelinmoqda. Bundan tashqari, soliq stavkalari va qoidalari mamlakatlar o‘rtasida, hattoki ayrim holatlarda bir mamlakatning turli qismlarida katta farq qiladi. Jahonda jismoniy shaxslardan olinadigan soliq ma‘murchiligini takomillashtirish borasida qator ilmiy yo‘nalishlarda tadqiqotlar olib borilmoqda. Jismoniy shaxslarni soliqqa tortish manbalarini aniqlash, soliq ma‘murchiligini takomillashtirish, soliqqa tortishning xalqaro standartlarini qo‘llash, mazkur jarayonlar monitoringini yuritish, avtomatlashtirish, dasturlash va raqamlashtirish orqali hisob va nazorat samaradorligini oshirish, soliqqa tortishning zamonaviy usullarini joriy etish, daromadlar deklaratsiyasini tashkil etish, soliq orqali tartibga solish vosita va usullari, jismoniy shaxslarning pul daromadlari ko‘rsatkichlarini tahlil qilish va baholash uslubiyotini takomillashtirish bu boradagi muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Hozirgi davrda soliq siyosatining ustuvor yo‘nalishlari sifatida budjet daromadlarini oshirish, soliqqa tortish ma‘muriyatchiligini takomillashtirish orqali mahalliy budjet daromadlari bazasini kengaytirish, soliqlarni unifikatsiya qilish qaraladi.

Mol-mulk va er soliqlar davlat budjetining asosiy qismini tashkil etmasada biroq davlat budjetini shakllantirishda o‘zining o‘rniga ega. Yer va molmulkni soliqqa tortish tizimi azaldan mavjud bo‘lib iqtisodiy soha olimlari uni soliqqa tortish bo‘yicha turli xil qarashlarini ifoda etib kelganlar.

Fiziokratlar ta‘limotining asoschisi Fransua Kene (1694–1774) Davlat xarajatlarini qoplashning yo‘nalishidan

- er egalaridan olinadigan soliq
- uy yoki ko‘chmas mulkni ijaraga berishdan olingan daromadlarin soliqqa tortish orqali davlat xarajatlarini qoplash yo‘llaridan biri sifatida e‘tirof etdi.

Fransua Kene (1757 y.) bunday daromad olish usuli soliq to‘lovchi uchun ortiqcha harajat va og‘ir mehnatga asoslanmagan foydani tashkil qilishini ta‘kidlab o‘tdi. [3].

Amerikalik siyosiy iqtisodiy soxa bo‘yicha olim Gerbert Saymon(1943y.) iqtisodchi olim Dik Netser(1966y.) ijaraga berilgan ob‘ektlar uchun ularning er va ko‘chmas mulk uchun soliq summasini ularning haqiqiy ijara qiymatidan olinishi

ko'chmas mulkka bo'lgan talabni va ijara haqi to'lovlarini pasayishiga xizmat qiladi deb ta'kidlab o'tdi.

Rossiyalik olimlardan Drojjina I.A. o'zining qarashlarida yuridik shaxslarning mol-mulk solig'i, jismoniy shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i va er solig'ini birlashtirib ko'chmas mulk solig'i joriy etishni taklif qilgan. [4].

Mixina Ye.V. o'zining qarashlarida ko'chmas mulk solig'ini joriy qilishning mahalliy budjet daromadlari bazasiga ta'sirini tahlil qilib tegishli tavsiyalarni bergan [5].

Yuqorida ko'rsatib o'tilgan olimlarning qarashlarida axolining ijtimoiy kam daromad oladigan qatlami etarlicha inobatga olinmagan deb hisoblaymiz.

Loginova T.A. o'zining ilmiy qarashlarida ko'chmas mulkni joriy qilish va uni amaliyotga joriy qilishda aholining ijtimoiy qatlamini inobatga olish lozimligini qayd qilib o'tgan [6].

Tahlil va natijalar muhokamasi.

So'ngi yillarda byudjet daromadlari byudjet xarajatlariga nisbatan doimiy ravishda kamni tashkil etmoqda. Ayniqsa so'ngi yillarda ularning orasidagi tafovut sezilarli ravishda farqlanganligini, ya'ni xarajatlarning keskin oshib ketganligini ko'rishimiz mumkin.

Bugungi kunda O'zbekiston soliq ma'muriyatchiligida soliq yig'ish mexanizmini takomillashtirish quyidagi strategiyalarni o'z ichiga olishi mumkin:

Avtomatlashtirish: soliqlarni yig'ish va qayta ishlashning avtomatlashtirilgan tizimlarini joriy etish samaradorlik va aniqlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va shaffoflikni oshirish imkonini beradi. Soliq to'lovchilar soliqlarni elektron shaklda topshirishlari va to'lashlari mumkin, bu qo'lda ishlov berish zaruriyatini kamaytiradi va xatolar va korruptsiya ehtimolini kamaytiradi.

Soliq qonunlari va qoidalarini soddalashtirish soliq to'lovchilarga o'z majburiyatlarini tushunishni va soliq idoralari xodimlariga rioya etilishini nazorat qilishni osonlashtirishi mumkin. Bu soliq to'lovchilar zimmasiga tushadigan yukni kamaytirishi va ixtiyoriy ravishda bajarilishiga yordam беради. Soliq to'lovchilarga soliq qonunlari va qoidalari, muvofiqlik talablari va mavjud xizmatlar bo'yicha ta'lim va tushuntirish ishlarini olib borish xabardorlik va tushunishni oshirishi, ixtiyoriy rioya qilishni rag'batlantirishi va ijro etish zaruriyatini kamaytirishiga erishsa bo'ladi. Riskga asoslangan muvofiqlik dasturlarini ishlab chiqish resurslarni yuqori xavfga ega soliq to'lovchilarga yo'naltirishi mumkin, soliq to'lovchilar yukini kamaytiradi, shu bilan birga ijro choralarini yaxshilaydi. Xavfga asoslangan muvofiqlik yuqori xavfli sektorlar, hududlar yoki soliq to'lovchilarni aniqlash va shunga mos ravishda huquqni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarni yo'naltirishni o'z ichiga oladi. Buning uchun jazolarni kuchaytirish ya'ni qoidalarga rioya qilmaslik uchun qat'iy jazo qo'llash soliq to'lashdan bo'yin tovlashning oldini olishi va rioya etilishini rag'batlantirishi mumkin.

To'lovni kechiktirish va to'lamaganlik uchun jarima solishni o'z ichiga olgan qonunbuzarlik uchun jazo choralari kuchaytirish qonunchilikka rioya qilish va daromadlarni undirishni oshirishi mumkin. Korruptsiyani kamaytirish: soliq ma'muriyatchiligidagi korruptsiyani bartaraf etish soliq yig'ish bo'yicha sa'y-harakatlarning samaradorligi va samaradorligini oshirishi mumkin. Bu shaffoflik va hisobdorlikni oshirish, ixtiyoriy qarorlar qabul qilish imkoniyatlarini qisqartirish va korruptsion xatti-harakatlar uchun jazolarni oshirish kabi choralarni o'z ichiga oladi.

Soliq to'lovchilarga xizmatlar ko'rsatishni yaxshilash: Soliq to'lovchilarga yanada yaxshi xizmatlar ko'rsatish, jumladan, mijozlarga xizmat ko'rsatish, nizolarni hal qilish va qonun hujjatlariga rioya qilishni qo'llab-quvvatlash, ixtiyoriy rioya qilishni oshirishi va ijro etish choralari bo'lgan ehtiyojni kamaytirishi mumkinmi? Umuman olganda, O'zbekiston soliq ma'muriyatida soliq yig'ish mexanizmini takomillashtirish siyosatchilar, soliq idoralari xodimlari va biznes hamjamiyatining muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlarini talab qiladi. Shuningdek, soliq tushumlaridan shaffoflik, adolatlilik va samarali foydalanish majburiyatini talab qiladi. O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligida soliq yig'ish mexanizmini takomillashtirish bir necha bosqichlarni o'z ichiga olishi mumkin:

Soliq qonunchiligini soddalashtirish: Soliq qonunchiligi va qoidalarini soddalashtirish soliq to'lovchilarga o'z majburiyatlarini tushunishni, soliq idoralari xodimlariga esa ularga rioya etilishini nazorat qilishni osonlashtirishi mumkin. Bu soliq to'lovchilar zimmasiga tushadigan yukni kamaytirishi va ixtiyoriy ravishda bajarilishiga yordam beradi. Masalan: soliqlarni yig'ish va qayta ishlashning avtomatlashtirilgan tizimlarini joriy etish samaradorlik va aniqlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va shaffoflikni oshirish imkonini beradi. Soliq to'lovchilar soliqlarni elektron shaklda topshirishlari va to'lashlari mumkin, bu qo'lda ishlov berish zaruriyatini kamaytiradi va xatolar va korruptsiya ehtimolini kamaytiradi.

Bundan tashqari, soliq to'lovchilarga soliq qonunlari va qoidalari, muvofiqlik talablari va mavjud xizmatlar bo'yicha ta'lim va tushuntirish ishlarini olib borish xabardorlik va tushunishni oshirishi, ixtiyoriy rioya qilishni rag'batlantirishi va ijro etish zaruriyatini kamaytirishi hamda riskga asoslangan muvofiqlik dasturlarini ishlab chiqish resurslarni yuqori xavfli soliq to'lovchilarga yo'naltirishi mumkin, soliq to'lovchilar yukini kamaytiradi, shu bilan birga ijro choralari yaxshilaydi. Xavfga asoslangan muvofiqlik yuqori xavfli sektorlar, hududlar yoki soliq to'lovchilarni aniqlash va shunga mos ravishda huquqni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarni yo'naltirishni o'z ichiga olishi mumkin.

Soliq to'lovchilarga yanada yaxshi xizmatlarni taqdim etish, jumladan, mijozlarga xizmat ko'rsatish, nizolarni hal qilish va qonun hujjatlariga rioya qilishni qo'llab-quvvatlash, ixtiyoriy rioya qilishni oshirishi va majburiyatni kuchaytirishga bo'lgan ehtiyojni kamaytirishi mumkin.

Umuman olganda, O'zbekiston soliq ma'muriyatida soliq yig'ish mexanizmini takomillashtirish siyosatchilar, soliq idoralari xodimlari va biznes hamjamiyatining muvofiqlashtirilgan sa'y-harakatlarini talab qiladi. Shuningdek, soliq tushumlaridan shaffoflik, adolatlilik va samarali foydalanish majburiyatini talab qiladi. Rivojlangan mamlakatlarda soliq yig'ish mexanizmlari odatda rivojlanayotgan mamlakatlarga qaraganda samaraliroq va samaraliroqdir, lekin har doim takomillashtirish uchun imkoniyatlar mavjud. Rivojlangan mamlakatlarda soliq yig'ish mexanizmlarini takomillashtirishning ba'zi usullari ko'rib chiqsak:

Rivojlangan mamlakatlar soliq yig'ish tizimlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirishni yanada kuchaytirishi mumkin. Bunga elektron hujjatlar topshirish va to'lovlarni amalga oshirishga ruxsat berish, elektron audit yo'llarini joriy etish va talablarga javob bermaydigan soliq to'lovchilarni aniqlash uchun ma'lumotlar tahlilidan foydalanish kiradi. Rivojlangan mamlakatlar xavflarni baholash va muvofiqlik dasturlarini yaxshilashlari mumkin. Bu yuqori xavfga ega bo'lgan soliq to'lovchilar, tarmoqlar yoki tarmoqlarni aniqlash va shunga mos ravishda resurslarni joylashtirishni o'z ichiga olishi mumkin. Muvofiqlik dasturlari, shuningdek, mijozlarga xizmat ko'rsatish va targ'ibotga e'tibor qaratish, soliq to'lovchilarga yaxshiroq ta'lim va yo'l-yo'riq ko'rsatish va nizolarni hal qilish variantlarini taklif qilish orqali takomillashtirilishi mumkin. Soliq kodekslarini soddalashtirish soliq kodeksi juda murakkab va soliq to'lovchilar uchun harakat qilish qiyin bo'lishi mumkin. Soliq kodeksini soddalashtirish chalkashliklarni kamaytirish va xatolar ehtimolini kamaytirish orqali muvofiqlikni yaxshilashi mumkin. Soddaroq soliq kodeksi ham soliq to'lovchilar, ham soliq ma'murlari uchun rioya qilish xarajatlarini kamaytirsa bo'ladi.

Hamkorlik va ma'lumotlar almashish orqali soliq idoralari va boshqa davlat idoralari o'rtasida hamkorlik va ma'lumotlar almashishni yaxshilashi mumkin. Bu transhegaraviy operatsiyalar, pul yuvish va moliyaviy jinoyatlar kabi boshqa sohalarda soliq to'lashdan bo'yin tovlash va qonunlarga rioya qilmaslik holatlarini aniqlashga yordam beradi. Uchinchi tomon ma'lumotlaridan foydalanish: Soliq organlari muvofiqlik sa'y-harakatlarini yaxshilash uchun uchinchi tomon ma'lumotlaridan foydalanishi mumkin. Bu moliya institutlari, kredit byurolari va boshqa davlat idoralarining ma'lumotlarini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu ma'lumotlarga kirish talablarga javob bermaydigan soliq to'lovchilarni aniqlash va soliq hisob-kitoblarning to'g'riligini oshirishga olib keladi. Ixtiyoriy rioya qilishni rag'batlantirish soliq to'lovchilarga rioya qilishlari uchun imtiyozlar berish orqali ixtiyoriy rioya qilishni rag'batlantirishlari mumkin. Masalan, o'z vaqtida topshirgan va to'lagan soliq to'lovchilar jarimalar, foizlar yoki boshqa imtiyozlar bilan rag'batlantiriladi. Бундан ташқари, ма'мурий yuklarni kamaytirish uchun soliq shakllarini soddalashtirish va soliq majburiyatlari bo'yicha aniqroq yo'l-yo'riq berish

orqali soliq to'lovchilar uchun soliq majburiyatlarini bajarish bo'yicha ma'muriy yukni kamaytirish. Bu soliq to'lovchilar uchun majburiyatlarni bajarish xarajatlarini kamaytirishi va soliqlarni undirish mexanizmlari samaradorligini oshiradi.

Soliq undirishni takomillashtirishning bir qancha mexanizmlari mavjud, ulardan ba'zilari:

Elektron ariza berish va to'lov bu mexanizm soliq to'lovchilarga soliqlarni elektron shaklda topshirish va to'lash imkonini berishni o'z ichiga oladi, bu esa aniqlikni oshirish, ishlov berish vaqti va xarajatlarini kamaytirish hamda qonunchilikka rioya qilish stavkalarini oshirish imkonini beradi.

Soliq to'lovchilarni o'qitish va tushuntirish ishlarini yaxshilash esa soliq organlari soliq to'lovchilarga soliq majburiyatlarini tushunishga yordam berish va soliqqa rioya qilish jarayonini soddalashtirish uchun soliq to'lovchilarning ta'limini va tushuntirish ishlarini yaxshilashga olib keladi. Bundan tashqari, soliq talablariga rioya qilish dasturi: Soliq talablariga rioya qilish dasturi soliqlarni hisoblash, tayyorlash va topshirishni avtomatlashtirishi mumkin, bu esa xatolarni kamaytirishga va rioya qilish stavkalarini yaxshilashga yordam beradi. Soliq organlari talablarga javob bermaydigan soliq to'lovchilarni aniqlash va soliq hisob-kitoblarining to'g'riligini oshirish uchun moliya institutlari, kredit byurolari va boshqa davlat organlarining uchinchi tomon ma'lumotlaridan foydalanishi mumkin.

Xatarlarni baholash va muvofiqlik dasturlari: Soliq organlari yuqori xavfga ega bo'lgan soliq to'lovchilarni, tarmoqlarni yoki tarmoqlarni aniqlashi va shunga mos ravishda resurslarni joylashtirishi mumkin. Muvofiqlik dasturlarini mijozlarga xizmat ko'rsatishga e'tibor qaratish va nizolarni hal qilish variantlarini taklif qilish orqali ham yaxshilash mumkin.

Hamkorlik va ma'lumotlar almashish: Soliq idoralari va boshqa davlat idoralari o'rtasidagi hamkorlik va ma'lumotlar almashish transchegaraviy operatsiyalar, pul yuvish va moliyaviy jinoyatlar kabi boshqa sohalarda soliq to'lashdan bo'yin tovlash va rioya qilmaslik holatlarini aniqlashga yordam beradi. Soliq kodeksini soddalashtirish: Soliq kodeksini soddalashtirish chalkashliklarni kamaytirishi va xatolar ehtimolini kamaytirishi mumkin, bu esa soliq to'lovchilar va soliq ma'murlari uchun muvofiqlik stavkalarini yaxshilash va rioya qilish xarajatlarini kamaytiradi. Soliq organlari o'z vaqtida hujjatlarni topshirgan va to'lagan soliq to'lovchilarga soliq imtiyozlari, masalan, jarimalar, foizlar yoki boshqa imtiyozlarni taqdim etishi mumkin. Bu esa samarali ijro ya'ni taftishlar, jarimalar va soliq to'lashdan bo'yin tovlaganlik uchun jinoiy ta'qib qilish kabi samarali ijro mexanizmlari rioya qilish stavkalarini yaxshilashi va qonunbuzarliklarning oldini oladi. Soliqlarni undirishni takomillashtirish mexanizmlaridan faqat bir qismidir. Ushbu va boshqa strategiyalarning kombinatsiyasi muvofiqlik stavkalarini yaxshilash va daromad yig'ishni oshirishga yordam beradi albatta.

Soliqlarni undirishni yaxshilash uchun bir nechta chora-tadbirlar ko'rish mumkin, ulardan ba'zilarini sanab o'tsak:

-soliq organlari soliqlarni undirish jarayonini yaxshilash uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanishlari mumkin. Bunga elektron ariza topshirish va to'lov tizimlaridan foydalanish, soliq qonunchiligiga rioya qilish bo'yicha dasturiy ta'minotni ishlab chiqish va talablarga javob bermaydigan soliq to'lovchilarni aniqlash uchun ma'lumotlar tahlilidan foydalanish kiradi.

-soliq organlari soliq majburiyatlari va ularga rioya qilish talablari to'g'risida aniq va aniq ma'lumotlarni taqdim etish orqali soliq to'lovchilarning ta'lim va xabardorligini oshirishi mumkin. Bu seminarlar, vebinarlar va boshqa targ'ibot tadbirlarini o'z ichiga oladi.

-soliq qonunlari va qoidalarini soddalashtirish soliq to'lovchilarga o'z majburiyatlarini tushunish va soliq talablariga rioya qilishni osonlashtiradi.

-soliq organlari soliq tushumlari qanday yig'ish, sarflanishi va boshqarilishi haqida aniq ma'lumot taqdim etish orqali shaffoflik va javobgarlikni oshirishi olib keladi.

-soliq organlari qonunbuzarliklarning oldini olish va rioya qilish stavkalarini oshirish uchun soliqqa tortish mexanizmlarini kuchaytirishi mumkin. Bunda tekshirishlar o'tkazish, talablarga rioya qilmaganlik uchun jarima solish va soliq to'lashdan bo'yin tovlaganlarga nisbatan qonuniy choralar ko'rish kiradi.

-soliq organlari va boshqa davlat idoralari o'rtasidagi hamkorlik va ma'lumotlar almashinuvi talablarga javob bermaydigan soliq to'lovchilarni aniqlashga va soliq to'lashdan bo'yin tovlashni kamaytirishga yordam beradi.

-soliq organlari soliq talablariga rioya qilgan soliq to'lovchilarni rag'batlantirish orqali ixtiyoriy rioya qilishni rag'batlantirishlari mumkin, masalan, jarimalar yoki foiz stavkalarini kamaytirish. Ushbu chora-tadbirlar va boshqa strategiyalarni amalga oshirish orqali soliq yig'ishni yaxshilash, natijada daromadlarni yig'ish va soliq ma'muriyatchiligini yanada samaraliroq qilish mumkin bo'ladi.

Xulosa va takliflar.

Qo'shilgan qiymat solig'i va foyda solig'i soliq to'lovchilari) o'tgan yil yakunlari bo'yicha yillik aylanmasi 10 milliard so'mgacha yetgan va kalendar yili mobaynida ko'rsatilgan aylanmadan oshmagan (bundan davlat ulushi 50 foizdan yuqori bo'lgan korxonalar, yer qa'ridan foydalanuvchilar va aksiz osti mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar, shuningdek soliq qonunchiligini buzilishining yuqori xavf darajasiga kiritilgan soliq to'lovchilar mustasno) bo'lsa olti oy muddatgacha yuzaga kelgan soliq qarzdorligi (bundan qo'shilgan qiymat solig'i mustasno) summasi miqdorida bo'lib-bo'lib to'lash imkoniyatini berish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi PF-4947-sonli Farmoni.

[2]. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2018 yil 29 iyunda «O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida» PF-5468-sonli Farmoni.

[3]. Kene, F. Fiziokraty. Izbrannye ekonomicheskie proizvedeniya/ F. Kene, A.R.J. Tyurgo, P.S. Dyupon de Nemur. [tarj. frans., angl., nem.] – M.: Eksmo, 2008. – 1200b.

[4]. Drojjina I.A. Formirovani sistem nalogooblojeni ob'ektov nedvijimosti na osnove differensirovannog podxoda. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan diss. avtoreferati.-O.:2005.-b.12.

[5]. Mixina Ye.V. Nalog na nedvijimost i perspektivy ego razvitiya v regione. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan diis. avtoreferati.- M.:2005y.b.-6.

[6]. Loginova T.A. Strategiya razvitiya nalogooblojeniya nedvijimogo imushchestva v Rossiyskoy Federatsii. I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan diis. avtoreferati.-M.:2018y.-b. 7

[7]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 sentabrdagi “Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” PF- 6061-son Farmoni.

[8]. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi- Toshkent: G'afur G'ulom nashriyot uyi 2020.- 640 b.